

Les lletres del 15-M

XAVIER DOMÈNECH
HISTORIADOR

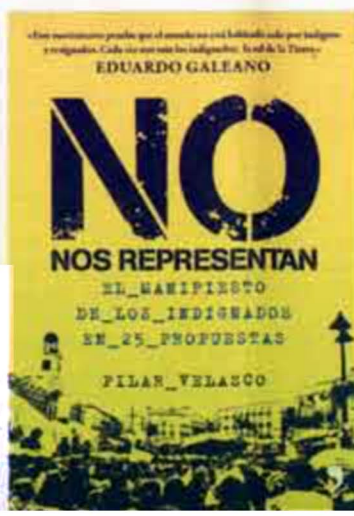
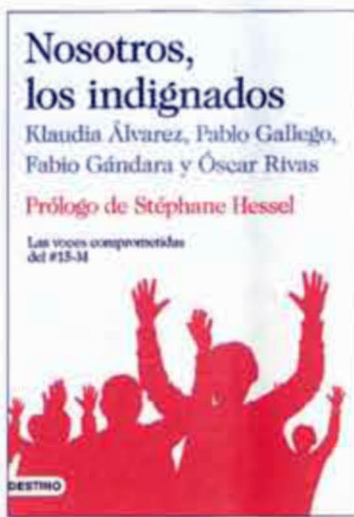
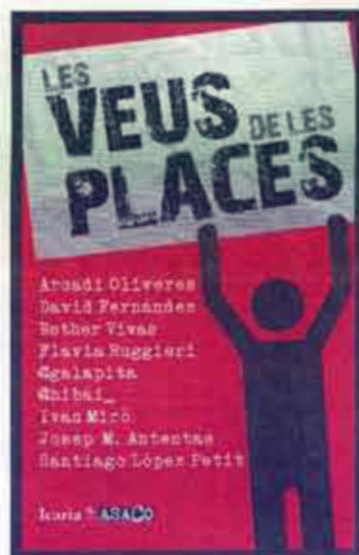
Poques vegades, de fet ara mateix no en recordo cap altra de recent, una protesta que pren la forma d'un moviment ha tingut una miríada tan gran de textos, fets amb tan poc temps, que volen posar lletra a una música que ha semblat desvetllar tant. No havien ni passat dos mesos del naixement del que seria conegut com el moviment 15-M, o el de les places, just quan aquesta mateixa protesta encara estava protagonitzant un estiu realment calent que sembla que ens ha refredat la tardor, que ja van començar a aparèixer a les llibreries un, dos, tres, deu i més llibres sobre el que s'havia esdevingut i encara s'estava esdevenint. Un d'aquests textos, un d'especialment extasiat, explicava precisament la raó d'aquesta urgència amb les següents paraules: "El movimiento de los indignados ha entrado en la Historia..." (No nos representan).

Com a historiador tendeixo a pensar que el pas a la "Història" té a veure amb el final d'un procés, i com a participant en el mateix procés sospito que encara només estem al principi. Però si alguna cosa reflecteix aquest delit per explicar, era el silenci trondor anterior. Silenci davant d'una crisi viscuda isoladament que va trencar la paraula coral i que es converteix en ànsies per relatar. Probablement un procés que va començar amb un tweet, difícilment acabarà amb uns quants llibres. Però ells ens permeten mirar i, mirant, mirar-nos per saber com va ser, com és, com podria ser.

Certament els llibres del 15M pateixen d'una urgència que fa que molts es tanquin just quan encara part dels esdeveniments més importants estaven a punt d'esdevenir-se, cosa que és especialment certa per al cas català, quan els fets viscuts a l'entorn de la protesta davant del Parlament van desfermar el primer intent de confrontació directa amb el moviment des de l'esfera política i que va acabar amb la gran manifestació del 19 de juny a Barcelona. Un dels pocs textos que analitza aquests fets, i ho fa amb una llum que li és pròpia i insubstituïble, és el de David Fernández dins del llibre *Les veus de les places*.

Però si aquest és el principal límit de la majoria de llibres, la seva virtut rau precisament en la frescor que transmeten, captant en alguns casos una emoció que seria difícil que s'hagués donat amb una escriptura feta a posteriori d'aquesta eclosió, i la seva coralitat. I és que, en definitiva, cada un dels llibres és un conjunt de veus molt diverses que trenquen qualsevol unitat temàtica.

Certament hi ha llibres que són deguts a una sola veu, com el de Carlos Taibo en *Nada será como antes*, que intenta establir les diverses ànimes del moviment (la socialdemòcrata, la rupturista), i aprofita per donar alguna cosa a vells amics, però la major part de la resta vénen de la mà de diversos autors. L'intent d'unitat es troba, en tot cas, en una orientació general que tenyeix els textos. Així, si *Les raons dels indignats* opta més aviat per una perspectiva analítica, desenvolupada bàsicament per militants, altres es constitueixen en recopilatoris programàtics com

Llibres indignats

- ✓ *RT#15M*, VVAA, Barcelona, La Ciutat Invisible, 2011.
- ✓ *Les veus de les places*, VVAA, Barcelona, Icaria, 2011.
- ✓ *Las voces del 15-M*, VVAA, Barcelona, los panfletos del linco, 2011.
- ✓ *Les raons dels indignats*, Viejo, R. (ed.), Barcelona, Pòrtic, 2011.
- ✓ *Nada será como antes*, Sobre el movimiento 15-M, Taibo, C., Madrid, La Catarata, 2011.
- ✓ *Nosotros los indignados*, VVAA, Barcelona, Destino, 2011.
- ✓ *No nos representan*, Velasco, P., Madrid, Temas de Hoy, 2011.
- ✓ *La rebelión de los indignados*, VVAA, Madrid, Editorial Popular, 2011.
- ✓ *Indignados*, VVAA, Mandala Ediciones, 2011.
- ✓ *La primavera dels indignats*, Benassar, S., Barcelona, Meteora, 2011.

el de *No nos representan* o en reculls experiencials d'activistes com *Nosotros los indignados*.

Alguns combinen magníficament la crònica, la reflexió i el recull de veus de participants com *Las voces del 15-M* o, més a cavall entre l'assaig i les entrevistes, donen lloc a resultats com *La primavera dels indignats*; i encara uns darrers ens obren les portes a la reflexió d'algunes de les persones que han estat en la intrahistòria d'una part del moviment, com en el cas de la molt bona selecció de *Les veus de les places*, similar, encara que al meu parer millor, a *La rebelión de los indignados*; o, finalment, entre d'altres aportacions també fresques i en algun punt delirants, els últims ens descobreixen conspiracions de la CIA i revolucions taronges ocultes, com en el llibre *Indignados*.

La suma dels llibres ens invita a una lectura en tot cas gairebé caòtica de textos on un, per afinitats electives, per gust, per opció, tria uns textos per sobre d'altres. En el camp de l'explicació narrativa sobre els fets viscuts sobresurt el "Quadern de bitàcola" de David Fernández, dins de *Les veus de les places*, que en un text aparentment caòtic, només aparentment, ens permet observar el primer cicle del moviment i alhora transmetre la seva càrrega multidireccional. També en aquest sentit destaquen els treballs d'Ana Requena i Alba Muñoz en el seu apartat "El movimiento 15-M. Los hechos" dins de *Las voces del 15-M* (un llibre que, en el seu conjunt, és dels més complets).

D'altra banda, per introduir-se en aspectes més analítics sobre la protesta viscuda fa mig any, té un interès innegable, s'estigui d'acord o no amb la seva perspectiva, el treball d'Íñigo Errejón "Disputar les places, disputar les paraules", publicat dins de *Les raons dels indignats*, que ens planteja com un moviment de protesta va aconseguir fer canviar de camp el gran relat de la democràcia en el pas dels despatxos als carrers. En el mateix camí, val la pena destacar els treballs de Gala Pin i Hiba Arbide sobre el paper de les xarxes tant a *Les raons dels indignats* com a *Les veus de les places*. De fet, és probablement en aquest últim llibre on trobem l'ànima més intel·

Poques vegades una protesta social ha generat tants textos en tan poc temps per posar lletra a una música nova

ligentment radical del moviment, destacant en aquest sentit el text d'Ivan Miró i Flavia Ruggieri "Ningú no ens representa. La Plaça com a metàfora de la nova societat".

I si en aquest darrer llibre trobem veus militants, en diferents sentits, a *Nosotros los indignados* podem escurar l'ànima dels nous activistes, també extremadament diversa. Textos millors i pitjors, més analítics o expressius, que se centren en disputes del moment o les superen, però textos, tanmateix, la sort dels quals no la decidirà només la seva brillantor, sinó el decurs d'una protesta que segurament està patint en aquests moments una de les seves principals mutacions.

Probablement el llibre més interessant sorgit del moviment 15-M, i el que de ben segur quedarà com a expressió més clara de la eclosió moviment, ha estat l'últim en sortir de la mà de La Ciutat Invisible, sota el títol de *RT#15M*. Amb un recull pràcticament de mig miler de fotografies i més d'un miler de tweets generats durant els esdeveniments, que en la seva selecció i ordenació constitueixen una narrativa del moviment feta des de les seves veus, el resultat és absolutament espectacular. Té quelcom del projecte dels *Passatges de Benjamin*, que pretenia reconstruir la història a partir de l'ordenació de veus i textos sense cap més comentari, però sobretot té la capacitat no tan sols d'explicar, sinó d'evocar la força d'un moviment.